

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

САВЧУК Роман Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, директор Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID: 0000-0003-4896-3829

УДК 342.92

DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2024.1.7>

У статті проаналізовано методологію дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України на основі системного та комплексного підходу.

Автор робить висновок, що методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України є досить широким та комплексним поняттям, яке охоплює різноманітні джерела адміністративного права, категорії світогляду, через призму яких можна здійснити пізнання багатосторонньої діяльності правоохоронних органів, оцінити систему правоохоронних органів та інші правові явища, сформулювати та обґрунтувати певні наукові положення з цього приводу, запропонувати відповідні пропозиції із відносно удосконалення адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів в інтересах суспільства і держави та вирішити вказану наукову проблему.

Сукупність методів дослідження систематизовано структурно та ієрархічно, з огляду на рівні методології: філософський (світоглядний), загальнонауковий (міждисциплінарний) та спеціальний (правовий). На підставі окреслених рівнів методології та наукових позицій щодо визначення системи методів для дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України доцільно використовувати такі методи:

1) філософські (світоглядні): діалектичний, метафізичний, синергетичний методи; 2) загальнонаукові (міждисциплінарні): соціологічний метод (опитування, анкетування, експертних оцінок), структурно-функціональний метод, метод абстрагування, історичний, статистичний методи, методи аналізу та синтезу, методи індукції та дедукції; 3) спеціальні (правові), до яких відносяться: спеціально-юридичний, формально-юридичний (догматичний), порівняльно-правовий, герменевтичний, прогностично-правовий методи.

Ключові слова: методологія, метод, філософські (світоглядні) методи, загальнонаукові (міждисциплінарні) методи, спеціальні (правові) методи.

Постановка проблеми

Кожне наукове дослідження ґрунтується на використанні сукупності відповідних методів та методик. У такому випадку, варто звернути увагу на методологічні основи дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України. Як слушно вказують С.С. Єсімов, М.В. Ковалів та Ю.Р. Лозинський, з огляду на складність, неоднорідність змісту і структури правоохоронної системи отримання теоретично та практично значущих результатів у процесі її дослідження багато в чому залежить від правильного вибору методологічних посилок і принципів аналізу. Необхідною методологічною передумовою дослідження питань, пов'язаних з охороною

правопорядку та функціонуванням органів, що його здійснюють, повинен бути визначений системний підхід. Саме його застосування дозволяє найбільш повно та всебічно розглянути властивості правоохоронної системи, ті внутрішні і зовнішні зв'язки та відносини, наявність яких впливає на її функціонування [1, с. 6].

Стан дослідження

Для виявлення оптимальних методів дослідження вирішення проблем, пов'язаних із дослідженням адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України, потрібно звернути увагу та охарактеризувати сутність такої категорії, як «методологія права». У тлумачному словнику визначено, що методологія – це: 1) вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу, його філософська, теоретична основа; 2) сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [2, с. 664]. Лінгвістичне тлумачення цього терміна призводить до утворення в наукових колах вузького та широкого підходу до методології. Зокрема, вузький підхід співвідносить методологію до сукупності методів, тоді як широкий – визначає її і як самостійну науку, і як сукупність наукових методів дослідження [3, с. 62].

Однією із поширених у юридичній науці також вважається позиція О.Ф. Скакун, яка схиляється до думки, що методологія є окремим напрямком (елементом) системи пізнання, який забезпечує всебічність, повноту та комплексність проведеного наукового дослідження [4, с. 30-36].

Враховуючи зазначене, **метою статті** є дослідження методологічних основ адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у правовій доктрині.

Виклад основного матеріалу

У науковій літературі поняття «методологія» тлумачать по-різному: як вчення про методи пізнання та перетворення дійсності [5, с. 31-45]; як галузь знань, що вивчає засоби, передумови та принципи організації

теоретико-пізнавальної і практично-перетворювальної діяльності [6, с. 36] тощо.

Як доречно зазначає П.М. Рабінович, системний зміст методології зумовлюють: філософсько-світоглядні, загальнонаукові, групові та спеціальні методи. А також системний зміст методології зумовлюють засоби дослідження, тобто способи виявлення, фіксування, збирання, систематизації інформації про державно-правові факти, явища – емпіричні засоби і способи пояснення фактів, виявлення зв'язків між ними, побудови понять, концепцій, прогнозів – теоретичні засоби. Усі вказані групи методів і засобів пізнання є безумовно необхідними для здійснення повноцінного, всебічного, завершеного державно-правового дослідження, кожний з них може знадобитись на певному його етапі, зокрема для здійснення нами повноцінного та всебічного дослідження визначених нами питань щодо адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України [7, с. 213]. Зазначену позицію вченого поділяють більшість як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, тому окреслення методологічного підходу та набору інструментарію наукового пізнання адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів України варто будувати саме на ній.

Отже, методологія дослідження адміністративно-правових засад адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України є досить широким та комплексним поняттям, яке охоплює різноманітні джерела адміністративного права, категорії світогляду, через призму яких можна здійснити пізнання багатосторонньої діяльності правоохоронних органів, оцінити систему правоохоронних органів та інші правові явища, сформулювати та обґрунтувати певні наукові положення з цього приводу, запропонувати відповідні пропозиції із відносно удосконалення адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів в інтересах суспільства і держави та вирішити вказану наукову проблему.

Методологія аналізу адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних

органів у контексті реформування правоохоронної системи України передбачає застосування певних методів наукового пізнання. Слушною позицією щодо визначення методу є підхід О.Г. Данильяна і О.П. Дзьобаня, котрі під методом розуміють сукупність принципів, прийомів, правил, вимог пізнавальної й практичної діяльності, обумовлених природою й закономірностями досліджуваного об'єкта, якими необхідно керуватися в процесі пізнання [8, с. 242].

Відповідно, у юридичній науці виокремлюють рівні методологіювання: найзагальніші методи наукового пізнання – аналіз і синтез, сходження від абстрактного до конкретного тощо (філософська методологія); загальні для багатьох наук, міждисциплінарні методи пізнання – системний та організаційний аналіз, кібернетичний, синергетичний підходи тощо (загальнонаукова методологія); теорія і методи конкретної науки, галузі знань; методика, сукупність операцій і процедур, що застосовуються в конкретних дослідженнях [3, с. 60].

Отже, методологія дослідження складається з трьох рівнів методів наукового пізнання: філософських (світоглядних), загальнонаукових (міждисциплінарних) та спеціальних (правових).

До першого рівня відносяться філософські (світоглядні) методи, до яких належать наступні:

1. Діалектичний метод, який ґрунтується на об'єктивному, всебічному, всеохоплюючому, взаємопов'язаному пізнанні адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України в їх динаміці, мінливості, суперечності відповідно до законів діалектики для виявлення залежності форми правових відносин від їх сутності [12, с. 45]. При застосуванні методу діалектики пізнання наукових явищ розглядаються концептуальні підходи до розуміння поняття правоохоронних органів та їх системи на сучасному етапі її реформування, а також ефективність та оптимізація діяльності вказаних органів. Це сприяло формуванню перспективи вирішення певних наукових та практичних завдань у правовій системі України відносно адміністративно-

правових засад діяльності правоохоронних органів.

2. Метафізичний метод, який передбачає вивчення окремих елементів, сторін, характеристик, проявів досліджуваних правовідносин у статичі «із середини», як установлені довершені явища, що дає можливість ігнорувати будь-які сторонні впливи на них і сприяє більш глибокому проникненню в їх сутність з метою всебічності дослідження зазначеного явища [9, с. 15]. Цей метод застосовується для аналізу фундаментальних категорій, до яких у нашому випадку можна віднести такі правові явища, як правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, правоохоронна система як суспільні утворення, з яких випливає їх призначення в регулюванні суспільних відносин. У випадку застосування метафізики пізнання адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України дає змогу виявити стан сучасного дослідження цього правового феномена.

3. Синергетичний метод, який полягає у дослідженні правовідносин як явища, яке розвивається не лінійно, поступально відповідно до законів суспільного розвитку, а ще й в умовах мінливості, зміни, хаосу та порядку під впливом випадковостей, спонтанностей, сторонніх форс-мажорних факторів тощо [10, с. 36]. Синергетичні уявлення про процес самоорганізації у складних системах можуть бути застосовані у вивченні функціонування правових систем і їх елементів, оскільки істотна відмінність синергетики від інших традиційних методів наукового пізнання полягає в тому, що вона, вивчаючи складні системні утворення, досліджує не сутність її складових частин (елементів), а характер системних зв'язків між цим елементами [11, с. 127-128].

З огляду на вищевказане, слід зазначити, що синергетичний метод як підхід до дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів важливий передусім своїми методологічними можливостями відкриття внутрішніх механізмів правоохоронної системи та ствердження конструктивних напрямів її подальшого розвитку. Саме синергетичний метод орі-

ентує розвиток правоохоронної системи та зумовлює виникнення нових правоохоронних органів і спричиняє зміни в організації управління ними.

Наступний рівень методів наукового пізнання складають загальнонаукові методи, до яких відносяться наступні:

1. Соціологічний метод (опитування, анкетування, експертних оцінок), сутність якого полягає в пізнанні правовідносин у досліджуваній сфері в тісному практично-правовому зрізі, у взаємозв'язку із судовою, адміністративною практикою та практикою міжнародного співробітництва між правоохоронними органами [12, с. 45].

Соціологічний метод, зокрема, доцільно використовувати шляхом анкетування працівників правоохоронних органів України стосовно питань адміністративно-правових засад організації та діяльності вказаних органів та методів управління ними загалом. Крім того, прийоми соціологічного методу дадуть змогу виявити реальне ставлення громадян України до правоохоронних органів, рівень довіри до них у всіх регіонах держави, різних соціальних групах та вікових категоріях [13, с. 57].

2. Структурно-функціональний метод, який застосовується для пізнання формальної сторони діючих правовідносин, а саме: закономірностей їх реалізації, критеріїв класифікації, особливостей реалізації під час воєнного стану, виявлення та аналізу суб'єктивних і об'єктивних факторів впливу на таку реалізацію тощо. Зазначений метод сприяє пізнанню елементів системи правоохоронних органів у стані функціонування, безпосереднього втілення в життя їх змісту конкретними учасниками тощо [12, с. 45].

Найчастіше системно-функціональний метод дозволяє досягнути взаємодію державних та правоохоронних органів як комплексний процес з усіма його проявами, простежити зв'язки між причиною і наслідком у державно-правових явищах [14, с. 100-101].

Цей метод передбачає послідовне комплексне дослідження сутності конкретного явища як цілісної, ієрархічної, структурованої системи (множинності взаємопов'язаних елементів), вивчення окремих її частин (елементів) і визначення їхньої ролі (функцій) у

системі. Цей метод може бути використано під час дослідження адміністративно-правових засад організації та діяльності правоохоронних органів України. Зокрема, системний метод дає змогу здійснити систематизацію міжнародно-правових актів та актів національного законодавства, норми яких регулюють питання організації та діяльності правоохоронних органів України. Структурно-функціональний метод дозволяє детально дослідити структуру правоохоронних органів України та функції кожного із їх підрозділів [13, с. 57].

3. Метод абстрагування полягає в уявному виділенні конкретних ознак та властивостей об'єкта, явища або процесу. Завдяки абстрагуванню стає можливим з усієї сукупності ознак і властивостей виокремити загальні та найбільш важливі [15, с. 55]. Метод абстрагування дав змогу виділити особливості адміністративно-правових засад організації та діяльності правоохоронних органів, відмежувати їх один від одного та обґрунтувати доцільність створення та ліквідації тих чи інших правоохоронних органів. Інакше кажучи, абстрагування у контексті зазначеного дослідження пов'язане з уявним виокремленням істотних загальних характеристик і особливостей правовідносин з одночасним свідомим ігноруванням їх другорядних, менш суттєвих властивостей в інтересах повноти та об'єктивності дослідження [16, с. 32]. Таким чином, абстрагування пов'язане з умовною заміною складної моделі досліджуваних нами правовідносин більш простою, яка завдяки відстороненню від другорядних менш суттєвих характеристик «оголює» найсуттєвіші їх характеристики, що спрощує наукове пізнання [12, с. 46].

4. Історичний метод, який має широкі пізнавальні можливості, оскільки, по-перше, дає змогу розкривати суть досліджуваних явищ у тих випадках, коли вона не є очевидною, на підставі наявних фактів, виявляти загальне і таке, що повторюється, необхідне й закономірне, з одного боку, і якісно відмінне – з іншого, по-друге, дозволяє виходити за межі явищ, що вивчаються, і на основі аналогій доходити широких історичних узагальнень та паралелей, по-третє, допускає

застосування всіх інших методів, які вживаються в історичних дослідженнях [17, с. 69].

Застосування історичного методу полягало у дослідженні становлення та розвитку системи правоохоронних органів України. Історичний метод дав змогу пізнати закономірності становлення та припинення діяльності окремих правоохоронних органів та причини появи нових, повноцінно дослідити етимологію та наслідки впровадження таких понять, як правоохоронна діяльність, правоохоронний орган та система правоохоронних органів, проаналізувати правове регулювання діяльності правоохоронних органів та їх системи.

5. Статистичний метод, який дає змогу визначити кількісні показники певного явища. Застосування методу юридичної статистики дозволяє виявити реальні результати реалізації передбачених законодавчими актами функцій правоохоронних органів, тенденції щодо підвищення ефективності або проблемні аспекти їх діяльності. Проте у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів основним критерієм ефективності їх роботи є реальне зниження рівня злочинності та зростання рівня довіри громадян до системи таких органів загалом [13, с. 58].

Цей метод обов'язково необхідно застосовувати в дослідженні адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України, оскільки він дає об'єктивне, істинне уявлення про стан правоохоронної системи, позитивні та негативні наслідки формування та припинення діяльності окремих правоохоронних органів, їх впливу на таку систему тощо [18, с. 53]. Статистичний метод використовувався для проведення аналізу якісних та кількісних показників діяльності окремих структурних підрозділів правоохоронних органів, виявлення динаміки їх розвитку. Цей метод був використаний також для аналізу стану організаційно-правового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення правоохоронних органів.

6. Аналіз та синтез, які становлять уявне розчленування досліджуваного явища на складові частини та дослідження кожної з

них окремо або навпаки. Синтез доповнює аналіз і перебуває з ним у нерозривній єдності – такий підхід дозволяє успішно досліджувати як теоретико-правові проблеми, і прикладні, суто практичні завдання [19, с. 64]. Як слушно вказує Г.В. Муляр, метод аналізу дає змогу отримати загальне уявлення про адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України як за допомогою збору наукового матеріалу, статичної інформації, так і виявлення нормативних актів, що регулюють ці відносини. Він використовується для виявлення різних позицій науковців або конкретних справ у судовій практиці. Без застосування цього методу складно уявити відповідне наукове дослідження [18, с. 51-52].

Поряд із методом аналізу науковці застосовують у своїх дослідженнях метод синтезу. Синтезом (грец. *synthesis* – з'єднання, складання, сполучення) називається такий метод дослідження, завдяки якому відбувається з'єднання складених елементів досліджуваного предмета та його властивостей, розділених у результаті аналізу, установлення їхньої взаємодії і зв'язків та вивчення разом предмета або класу предметів як єдиного цілого [20, с. 105]. Під час дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України за допомогою методу синтезу відбувається узагальнення судової практики, встановлюються схожість думок різних дослідників, утворюються стратегії щодо застосування єдиного підходу для подолання певних явищ у суспільстві [18, с. 51-52].

7. Методи індукції та дедукції. Метод індукції полягає у формулюванні загального висновку шляхом вивчення окремих частин (елементів, ознак) певного явища (предмета, процесу). Цей метод може бути застосовано для формулювання як проміжних, так і узагальненого висновків здійсненого дослідження [13, с. 57]. Метод дедукції полягає у формулюванні конкретного висновку щодо окремої частини (елемента, ознаки) системи шляхом вивчення загальних ознак цієї системи [21, с. 19]. Методи індукції та дедукції дають можливість провести змістовний ана-

ліз особливостей реалізації передбачених нормативно-правовими актами функцій правоохоронних органів на місцевому рівні.

Відповідно, третій рівень пізнання пропонує автором методологічного інструментарію адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України складають спеціальні (правові) методи дослідження, до яких належать:

1. Спеціально-юридичний метод, сутність якого полягає в описі характеристик правовідносин із використанням спеціальної юридичної термінології, спеціальних правових конструкцій, висвітлення ролі та функцій їх учасників щодо відповідності їх теоретичним моделям правовідносин, закладених у зміст правових норм правотворчим органом [12, с. 46]. Завдяки такому опису створюються умови юридичної оцінки якості реалізації правовідносин, а відповідно, і ефективності виконання службових повноважень працівниками різноманітних правоохоронних органів України, виявляються тенденції та закономірності правореалізаційної практики досліджуваної сфери правового регулювання, формуються шляхи її удосконалення [22, с. 16, 25].

2. Формально-юридичний (догматичний) метод, який сприяє дослідженню адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України в «чистому» вигляді, поза їх зв'язком з іншими видами суспільних відносин (економічних, політичних, гуманітарних тощо). Тобто це метод пізнання «чистого» утворення майбутнього правового явища, починаючи від його виникнення до тлумачення та закріплення у відповідній правовій нормі. При цьому властивості правового явища впливають і на обрання юридичної техніки, тобто мають зв'язок із законотворчістю [12, 46-47; 18, с. 38].

Формально-правовий метод дозволяє пізнати внутрішні форми правових явищ у системі правоохоронних органів, процеси, які відбуваються у правоохоронних органах як її суб'єктах, причини і умови їх виник-

нення та визначити юридичні поняття і висновки [23, с. 263].

3. Порівняльно-правовий метод. Обов'язковою умовою застосування цього методу є можливість співставлення порівнюваних об'єктів, що зумовлюється їх належністю до одного роду, виду, класу, схожістю функцій, завдань тощо [12, с.47; 22, с. 25]. При здійсненні дослідження з такої позиції слід було обов'язково дотримуватися вироблених у науці правил використання такого методу дослідження: повинні порівнюватися однорідні, однопорядкові та односистемні об'єкти, що має забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків.

4. Герменевтичний метод представляє собою систему засобів щодо тлумачення й інтерпретації текстів будь-яких нормативних актів, монографій, інших наукових праць, завдяки чому є своєрідним посередником між нормою та конкретними життєвими ситуаціями, щодо яких застосовують ці норми [24, с. 62]. Герменевтичний метод надає можливість грамотно застосовувати нормативно-правові акти у сфері адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України. За допомогою вказаного методу досліджуються сутнісні характеристики системи законодавчих актів та наступні категоріальні поняття нашого дослідження: «правоохоронний орган», «правоохоронна діяльність», «правоохоронна система», «адміністративно-правовий статус правоохоронних органів» тощо.

5. Прогностично-правовий метод. Правоохоронна система за своїми структурними особливостями є механічною системою, але, виступаючи складовою державно-правової системи, вона виявляється частиною органічної системи. Як наслідок, розвиток правоохоронної системи набуває суперечливий характер, а її поведінка в умовах реформування складно піддається прогнозуванню. З тієї ж причини не завжди передбачуваними виявляються наслідки реформування правоохоронної системи для функціонування та розвитку державно-правової системи в цілому і окремих її компонентів, органічно пов'язаних з охороною права [1, с. 7]. Про-

гностичний метод спрямований не лише на будову майбутньої моделі правоохоронної системи чи відповідного правоохоронного органу, але й сприяє його «внутрішньому аудиту», виявленню перспективних елементів, котрі потребують модернізації [25].

Висновки

Проведений аналіз методології дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України здійснюється на основі системного та комплексного підходу, тобто сукупності наукових методів, які формують методологічну основу нашого дослідження. Такий підхід надасть можливість досягти в оптимальні терміни ефективних результатів дослідження у сфері правоохоронної діяльності.

Сукупність методів нашого дослідження систематизовано структурно та ієрархічно, з огляду на рівні методології: філософський (світоглядний), загальнонауковий (міждисциплінарний) та спеціальний (правовий). На підставі окреслених рівнів методології та наукових позицій щодо визначення системи методів для дослідження адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів у контексті реформування правоохоронної системи України доцільно використовувати такі методи: 1) філософські (світоглядні): діалектичний, метафізичний, синергетичний методи; 2) загальнонаукові (міждисциплінарні): соціологічний метод (опитування, анкетування, експертних оцінок), структурно-функціональний метод, метод абстрагування, історичний, статистичний методи, методи аналізу та синтезу, методи індукції та дедукції; 3) спеціальні (правові), до яких відносяться: спеціально-юридичний, формально-юридичний (догматичний), порівняльно-правовий, герменевтичний, прогностично-правовий методи.

Література

1. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Лозинський Ю.Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 323 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

3. Дніпров О.С. Парадигма виконавчої влади в Україні: адміністративно-правовий аспект: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2019. 498 с.

4. Скакун О.Ф. Теорія держави та права: підручник. Київ: Алерта; КМТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.

5. Шевчук Р.М. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1 (11). С. 31-45.

6. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: Юрінком Інтер. 2006. 685 с.

7. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навчальний посібник. Львів: Край, 2008. 221 с.

8. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Організація та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Харків, 2017. 448 с.

9. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-те вид. Київ: Алерта, 2016. 528 с.

10. Теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / О.В. Петришин та ін.; за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2014. 368 с.

11. Васильєв А.С., Карбовський С.Г. До питання про правову природу і роль синергетичних функцій адміністративного права: постановка проблеми. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 125-134.

12. Ганьба О. Особливості застосування трьохрівневої системи методів наукового пізнання правових відносин у сфері прикордонної безпеки України. *Юридичний вісник*. 2019. № 3. С. 44-49.

13. Мазурик Р.В. Методологія дослідження адміністративно-правових засад організації та діяльності обласних прокуратур України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2020. № 46. С. 55-60.

14. Пашинський В.Й. Методологічний інструментарій дослідження проблем адміністративно-правового забезпечення оборо-

ни держави. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3/4 (35/36). С. 98-102.

15. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. *Методологія наукових досліджень: навчальний посібник*. Дніпропетровськ: Видавник Маковецький, 2015. 191 с.

16. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. *Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник*. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 584 с.

17. Андрієнко М.В., Гаман П.І., Борис А.О. *Методологія дослідження правових засад організації громадського контролю у сфері державного управління. Вчені записки Університету «КРОК»*. № 2 (62). 2021. С. 63-72.

18. Муляр Г.В. *Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право*. Київ, 2021. 565 с.

19. Гусарєв С.Д., Тихомиров О.Д. *Юридична деонтологія*. Київ: Знання, 2005. 655 с.

20. *Філософія права / за заг. ред. М.В. Костицького, Б.Ф. Чміля*. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 336 с.

21. Клейман М.Ю. *Методологія дослідження адміністративно-правового регулювання приватної детективної діяльності. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2018. Вип. 48. С. 13-24.

22. *Теорія держави та права: навчальний посібник / Є.В. Білозоров та ін.; за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова*. Київ: Національна академія внутрішніх справ; Освіта України, 2017. 320 с.

23. Пономарьов С.П. *Методологія та методи дослідження адміністративно-правових засад сектора безпеки і оборони України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 43. Том 4. С. 263-268.

24. Бутенко С.С. *Особливості методології дослідження питань власності. Юридична психологія*. 2016. № 2. С. 58-68.

25. Безклубий І.А., Єфіменко Л.В. *Методологія дослідження нотаріальної діяльності. Юридичний радник*. № 5 (53). Жовтень 2010. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/d0-bc-d0-b5-d1-82-d0-be-d0-b4-d0-be-d0-bb-d0-be/>

SUMMARY

The article analyzes the methodology of researching the administrative and legal foundations of law enforcement agencies in the context of reforming the law enforcement system of Ukraine based on a systemic and complex approach.

The author concludes that the methodology of researching the administrative and legal bases of the activity of law enforcement agencies in the context of reforming the law enforcement system of Ukraine is a rather broad and complex concept that covers various sources of administrative law, categories of worldview, through the prism of which it is possible to learn about the multifaceted activities of law enforcement agencies, bodies, evaluate the system of law enforcement bodies and other legal phenomena, formulate and substantiate certain scientific provisions on this matter, propose appropriate proposals regarding the improvement of the administrative and legal basis of the activity of law enforcement bodies in the interests of society and the state, and solve the indicated scientific problem.

The set of research methods is systematized structurally and hierarchically, taking into account the level of methodology: philosophical (worldview), general scientific (interdisciplinary) and special (legal). On the basis of the outlined levels of methodology and scientific positions regarding the definition of a system of methods for researching the administrative and legal foundations of the activity of law enforcement agencies in the context of reforming the law enforcement system of Ukraine, it is advisable to use the following methods: 1) philosophical (worldview): dialectical, metaphysical, synergistic methods; 2) general scientific (interdisciplinary): sociological method (surveys, questionnaires, expert evaluations), structural-functional method, abstraction method, historical, statistical methods, methods of analysis and synthesis, methods of induction and deduction; 3) special (legal), which include: special-legal, formal-legal (dogmatic), comparative-legal, hermeneutic, prognostic-legal methods.

Keywords: methodology, method, philosophical (worldview) methods, general scientific (interdisciplinary) methods, special (legal) methods.